

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI
İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU

KARMA KOMİSYON

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
8 Şubat 2024 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Ahmet Salih Dal'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, hak arama mekanizmalarının tarihsel gelişimine, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşuna, görevlerine, faaliyetlerine; rapor üzerinde çalışanlara ve toplantıya katılanlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- KARMA KOMİSYONLAR

A) GÖRÜŞMELER

1.-Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme

IV.- ALT KOMİSYONLAR

1.- Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere alt komisyon kurulması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
ÜYELERİNDEN KURULU
KARMA KOMİSYON

●
1'inci Toplantı
8 Şubat 2024 Perşembe

●
I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon saat 14.07'de açıldı.

Oturum Başkanı Ahmet Salih Dal, Komisyonun bugünkü gündemine, hak arama mekanizmalarının tarihsel gelişimine, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşuna, görevlerine, faaliyetlerine ve toplantıya katılanlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme yapıldı.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere bir alt komisyon kuruldu.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 15.01'de toplantıya son verildi.

●

8 Şubat 2024 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Sunay KARAMİK (Adana)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet Salih DAL (Kilis)

SÖZCÜ: Süleyman ŞAHAN (Yozgat)

KÂTİP: Behiye EKER (İstanbul)

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Çok değerli milletvekili arkadaşlar, Değerli Kamu Başdenetçimiz, kamu denetçisi arkadaşlar, değerli basın, kıymetli hazırun; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Karma Komisyon Başkanımız Sayın Sunay Karamık toplantıya katılamadığından Komisyon Başkan Vekili olarak Komisyonu ben yürüteceğim.

28'inci Dönem İkinci Yasama Yılı 1'inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Ahmet Salih Dal'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, hak arama mekanizmalarının tarihsel gelişimine, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşuna, görevlerine, faaliyetlerine; rapor üzerinde çalışanlara ve toplantıya katılanlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Toplantı davet yazımız ekinde sizlere göndermiş olduğumuz Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu'nu görüşmek üzere toplanmış bulunmaktayız.

Değerli üyeler, ülkemizde demokratikleşme çabalarının bir tezahürü olarak hak arama yolları çeşitlenmiş ve vatandaşın kolayca erişebileceği kurumsal yapılar oluşturulmuştur. Bunlardan biri olan Kamu Denetçiliği Kurumu 14/6/2012 tarihli 6328 sayılı Kanun'la ete kemiğe bürünmüş ve etkin bir hak arama mekanizması olarak vatandaşlarımıza hizmet sunmaktadır.

Tarihe baktığımızda, günümüzde “ombudsmanlık” veya “Kamu Denetçiliği Kurumu” olarak bilinen bu anlayışın bizim tarihimizde çeşitli uygulamalarını görüyoruz. Osmanlı'da Divan-ı Hümayûn, kazaskerlik, şeyhülislamlik, kadılık gibi makamların en önemli görevi halkın şikâyetlerini dinleyerek kısa zamanda çözüme kavuşturmaktır. Dolayısıyla, bu uygulama bizim kültürümüze, geleneklerimize yabancı değildir. Milletın devlete sahip çıkması ancak devleti ile kendisi arasında kurduğu o güçlü bağlarla mümkün olabilir. Kamu Denetçiliği Kurumu işte bu bağları güçlendirecek en önemli araçlardan biridir.

Toplumsal hayatta çeşitlilik esastır. Farklı dinden, inançtan, ırktan, ideolojiden, dünya görüşünden insanlarla birlikte yaşıyoruz. Bu bir tercih ya da iyi-kötü meselesi değil, sosyolojik bir gerçekliktir. İnsan haklarına dayanan demokratik hukuk devletin en önemli amacı, farklılıkların bir arada yaşatılmasıdır. Bunun da ön şartı, bizim gibi düşünmeyen, bizim gibi inanmayan, aynı dili konuşmadığımız kişilerle, topluluklarla ve ötekilerle sağlıklı bir ilişki kurabilmek ve birlikte yaşayabilmektir. Kısacası yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslamofobi çağımızın kara ve karanlık yüzüdür. Bu tür çağ dışı karanlık suçlularla mücadele etmek, kendisine gelen şikâyetleri insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönünden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak Kamu Denetçiliği Kurumunun da başlıca görevleri arasındadır.

Dünyada yaşanan tüm olumsuzluklara Sayın Cumhurbaşkanımızın tabiriyle kör ve sağır olan Birleşmiş Milletler ve uluslararası kurumlar maalesef sınıfta kalmışken, kısa sürede çok başarılı çalışmalar yürüten Kamu Denetçiliği Kurumumuzun tüm dünya ombudsmanlarını küresel bir çatı altında toplayıp, özellikle İslamofobi, yabancı düşmanlığı ve mülteciler gibi önemli konuları gündemine alıp çözümler üretmesi en büyük arzumuzdur çünkü Birleşmiş Milletler ve benzeri uluslararası kurumlar maalesef mazlumların haklarını savunmada, korumada sınıfta kalmıştır.

Sözlerime son verirken Kamu Başdenetçimize, kamu denetçilerimize ve kurum çalışanlarımıza, Karma Komisyon üyelerimize ve uzman arkadaşlarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum.

Söz almak istiyor musunuz İbrahim Bey?

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Yok.

III.- KARMA KOMİSYONLAR

A) GÖRÜŞMELER

1.-Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Sözü önce Kamu Başdenetçimize verip onun görüşleri neticesinde Komisyon üyesi arkadaşlara vereceğim.

Sayın Başkanım, sözü size vereceğim.

Süreniz on beş dakika, toparlayabilerseniz seviniriz.

Buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Sayın Başkanım, Dilekçe ve İnsan Hakları Komisyonlarımızın değerli milletvekilleri, denetçi arkadaşlarım, Kamu Denetçiliği Kurumunun ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli çalışanları, saygıdeğer basın mensupları; hepinizi şahsım ve Kamu Denetçiliği Kurumu adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanımızın ifade ettiği gibi, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 Yılı Faaliyet Raporu'nu sunmak üzere arkadaşlarımızla birlikte huzurunuzdayız. Raporun sunumuna geçmeden önce 6 Şubat depreminin yıl dönümü münasebetiyle ölenlere ve bütün şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Yaralı olanlara da bir an önce acil şifalar diliyorum. Bu tür felaketlerin yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınmasında hepimize önemli görevler düştüğünü hatırlatmak istiyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; tabii, ifade edildiği gibi on beş dakika... Bizim raporumuz oldukça kabarık, 700 sayfa civarında. Anlattıklarımın biraz genişini yansidan arzu eden milletvekillerimiz izleyebilirler.

Efendim, malumlarınız olduğu üzere, Kamu Denetçiliği Kurumu, gücünü Anayasa'dan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden alarak 6328 sayılı Kanun çerçevesinde on bir yıldan beri faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu faaliyetler esnasında “İnsanların hayırlısı insana faydası olandır.” inancı, “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” ilkesiyle çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Hedeflediğimiz, idarenin verdiği hizmetlerin kalitesinin artırılmasını temin etmek, idarede iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesini sağlamak, insan haklarının uygulanmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunmak, hak arama kültürünü yaygınlaştırmak; adaletin, hakkaniyetin ülke genelinde sağlanmasına çaba göstermek; şeffaf, hesap verebilir, insan odaklı bir idarenin oluşmasına katkıda bulunmak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 Yılı Faaliyet Raporu'muz 756 sayfa olarak hazırlanmış ve süresi içerisinde Başkanlığa sunulmuştur. Müsaadenizle, detaya girmeden, raporla ilgili birkaç hususu ifade etmek istiyorum.

2023 yılında Kamu Denetçiliği Kurumuna 19.317 yazılı başvuru yapılmıştır. Bu başvurulardan

19.289'ü karara bağlanmıştır. Yazılı başvuruların yanı sıra 204 bin 301 kişi -tekrar ifade etmek istiyorum 204 bin 301 kişi- Kurumumuza gelerek veya maille veya telefonla veya diğer yollardan bizden yardım ve destek istemiştir. Biz de kendilerine elimizden geldiği kadar yol gösterdik, hukuki destekte bulunduk.

2023 yılında başvurulara baktığımızda, en çok şikâyet başvurusu yüzde 25,86'yla kamu personelinden gelmektedir. Türkiye'de 5 milyon civarında kamu personeli olduğu düşünüldüğünde bu oranı değerlendirmek daha kolay olur. 2'nci sıradaki başvuru adalet, savunma, güvenlikten gelmektedir. Bunun oranı da 17,59'dur. 3'üncü sıradaki şikâyetçiler 13,2'yle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından gelmektedir. Mahallî idareler 4'üncü sırada, gelen şikâyetlerin yüzde 8'ini teşkil etmektedir. En çok şikâyet yapılan idarelere baktığımızda 14,38'le Adalet Bakanlığı; 11,77'yle mahallî idareler -yani yüzdelerini ifade ediyorum- 9,82'yle Millî Eğitim Bakanlığı, yine yüzde 8,47'yle Çalışma Bakanlığı gelmektedir. Başvuruların bölgelere göre dağılımına baktığımızda nüfusla doğru orantılı olduğunu görmekteyiz. Marmara Bölgesi, İç Anadolu, Ege ve Akdeniz; bunlardaki başvurular bu sırayı takip ediyor. Nüfus oranı da bu şekilde. İllere baktığımızda, Manisa ili hariç diğer illerde yine nüfusla doğrudan orantılıdır. İstanbul, Ankara, 3'üncü sırada Manisa var -Manisa'nın istisnai bir durumu var- İzmir, Adana ve Bursa. Manisa Belediyesinin su sayaçlarıyla ilgili yaptığı uygulamadan dolayı çok sayıda şikâyet gelmiştir. Onun için Manisa'dan diğer illere göre nüfus oranının üzerinde bir başvuru aldık.

Efendim, 2023 yılında kararlarımız: 1.972 tavsiye kararımız var, 1.066 ret kararımız var, 588 kısmen ret, kısmen tavsiye kararımız var, 2.364 dostane çözüm kararımız var.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; özellikle dostane çözüm kararı hususumuzu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Kurumumuzun uygulamalarından çıkan bir karar türü bu. Efendim, hepimizin bildiği gibi adalete erişimde üç tane unsur çok önemlidir. Birincisi kolay başvurunun olması, ikincisi ucuz veya bedava olması, üçüncüsü kararın hızlı çıkması. Şunu memnuniyetle ifade edeyim ki Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda hemen hemen şekil şartı yoktur. Meramını, derdini anlatacak -hangi yolla anlatsa anlatsın önemli değil- adını, soyadını, kimlik numarasını yazsın, eksiklikleri, noksanlıkları arkadaşlarımız tamamlıyorlar.

Efendim, bizim verdiğimiz kararlar belki mahkeme kararı gibi değil, sadece teker teker muhatabını ilgilendirmiyor çünkü Kamu Denetçiliği Kurumu olarak biz on bir yıldan beri şunu yapmaya çalışıyoruz: İdarenin veya idaredeki farklı kurumların gelenekselleşen davranışlarının veya alışkanlıklarının dışında onlara farklı bakış açıları sunmaya çalışıyoruz. Kanunları, yönetmelikleri daha geniş halkın lehine, daha geniş hukuki yorumlarla onlara destek olmaya çalışıyoruz. Bakış açısı yenileniyor, davranışlar yenileniyor. Buna çok örnek vermek mümkün ancak efendim, bir tanesini arz etmek istiyorum. Hepimizin malumu Türkiye'de boşanmış veya boşanmak üzere olan eşlerin çocuklarıyla ilgili velayet konusu veyahut da çocukların görüşmesi, çocukların ailelere, ebeveynlere teslimi icra yoluyla oluyordu. Çok büyük ızdıraplar yaşandı. Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvurular üzerine Kamu Denetçiliği Kurumunun bütün taraflarla ve sosyal bilimcilerle üniversitelerle görüşmesi sonucu verdiği kararla birlikte Adalet Bakanlığının çalışması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde kanun değişikliği oldu. Bunu memnuniyetle ifade edeyim. Bunun gibi birçok konu var. Zamanımız sınırlı olduğu için onlara değinemeyeceğim.

Efendim, 2023 yılında verdiğimiz kararlarla yargının yükünü hafiflettik. Bizim kanaatimize göre, çalışmamıza göre, idari yargıya intikal edecek olan 100 bin davanın açılmasını önledik. Tabii bu tahmini bir rakamdır. Geçmişteki tecrübelerden hareketle bunu söylüyorum. İdare ile vatandaş arasında bir hakem, bir ara bulucu, bir sorun çözücü, bir uzlaştırıcı olarak görev yapmaya çalışıyoruz. Bir

bakıma barış köprüsü, karşılıklı anlayış ve görüşme kanallarını açmaya çalışıyoruz. Bir taraftan halkın avukatlığını yaparken idareye husumetle değil de ona da iyi bir yaklaşımla, idarecilere verdiğimiz kararlarla veya dostane çözümlerle rehberlik yapmaya, yol göstermeye gayret ettik.

Efendim, yayınladığımız yıllık raporlarımız var. Zaten en önemli raporumuz Komisyona sunuldu. Sayın milletvekillerimizin önünde de var. Ayrıca, on bir yıldan beri düzenli olarak çıkardığımız, üniversitelerle bilgi, tecrübemizi artırma açısından Ombudsmanlık Akademik dergisini yine düzenli bir şekilde yayınlıyoruz. Bültenlerimizi yayınlıyoruz. Daha önce malumlarınız olduğu üzere çok değişik raporlar yayınladık. Şimdi de efendim, bu 7 Ekimden beri İsrail'in Filistin'e, Gazze'ye vahşice katliam yaparak saldırısını dile getiren ancak uluslararası bir standartta tamamen belgelere delillere dayalı, belki ileride Uluslararası Ceza Mahkemesinde delil olabilecek bir rapor hazırladık. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'la bunu görüşüp eğer kendisinin de tarihi uygunsa 27 Şubat'ta bunu Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütün yabancı büyükelçileri de davet ederek kamuoyuna duyurmak istiyoruz.

Efendim, Kamu Denetçiliği Kurumu, bu saydığımız çalışmaları 298 kişiyle yapmaktadır. 93 uzman, 19 uzman yardımcısı, 16 hâkim arkadaşımız kararların incelenmesi ve yazımında görev almaktadır; diğer personelimiz yardımcı personeldir. 2023 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 160 milyon 225 bin 160 TL ödenek tahsis edilmiştir. Biz, mümkün olduğu kadar bütçemizi de tasarruf ederek kullanmaya çalıştık efendim. 2024 yılı bütçemiz 235 milyon 974 bin TL.

Sözlerimi bitirmeden şu hususu vurgulamak istiyorum: Hak arama kültürünün yaygınlaşması için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; Kamu Denetçiliği Kurumu gibi -Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu veya KEFEK gibi- Mecliste komisyonlar olduğu gibi son yıllarda 10'un üzerinde kurum kuruldu. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, Etik Kurulu gibi, Kamu Denetçiliği Kurumu bunlardan biri. Kamu Denetçiliği Kurumunun öncülüğünde iki ayda bir bu kurumların başkanları bir araya gelerek vatandaş en çok hangi konuda şikâyetle bulunuyor, bunları nasıl önleriz, vatandaş ile devletin, idarenin dava açmadan sorunlarını nasıl çözeriz, bunları konuşuyoruz.

Personelimizin kabiliyetini, kapasitesini geliştirmek için 2023 yılında değişik konularda 55 eğitim yaptık. Türkiye genelinde genellikle üniversitelerden uzmanlarla yaptık bunu. Çocuklara ve gençlere yönelik 67 faaliyette bulunduk. Milli Eğitim Bakanlığıyla görüşerek 7'nci ve 9'uncu sınıfların müfredatına hak arama yolu olarak ombudsmanlığı koydurduk. 150 üniversitede ombudsmanlık kulübü kurduk. Üniversitelerde konferanslar veriyoruz. Kadınlara yönelik 13 faaliyette bulunduk. 2023 yılında 14 ile giderek -bunların içerisinde Ardahan da vardır, Yalova da vardır, Aydın da var- bu illerde vali, belediye başkanları, idare amiri ile sivil toplum örgütlerini, muhtarlarını bir araya getirip serbest kürsü kurarak hem Kurumu tanıtmış olduk hem de o illerdeki insanların dertlerini dinlemiş olduk.

6 Şubat depreminden sonra, 12-15 Şubat tarihleri arasında, 21-25 Şubat tarihleri ve 8-12 Mayıs tarihleri arasında bölgeye giderek AFAD'ın ve kamunun diğer unsurlarının depremde yapmış olduğu çalışmaları yakından izledik.

Efendim, Türkiye'deki bütün barolara ziyaretlerde bulunduk. Barolarla birlikte kadın hakları konusunda, çocuk hakları konusunda, hak arama yolları konusunda toplantılar yaptık. 2023 yılı içerisinde 250 sivil toplum kuruluşuyla temasımız oldu. Yeni bakan arkadaşlarımızın her birini ayrı ayrı ziyaret ettik. İki şeyi talep ettik kendilerinden. Bir tanesi, Kamu Denetçiliği Kurumundan gelen evraklar konusunda hassas, duyarlı olmalarını, hukukun üstünlüğünü temin etmeye çalıştığımızı, kendilerine yardımcı olduğumuzu... İkincisi de efendim malumunuz, kanununda "Kamu Denetçiliği

Kurumuna başvuru tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde karar verilir.” diyor. Dolayısıyla, evrak akışının hızlı olması için, her bir bakan arkadaşımızdan bir bakan yardımcısını Kamu Denetçiliği Kurumuyla irtibatlandırmasını talep ettik. Bunu başardık. O açıdan evrak akışımız çok hızlı oluyor. Bundan da memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum. Kararlarımızın uygulanması da bu anlamda çok faydalı ve verimli oluyor.

Efendim, dünyadaki 9 ombudsmanlık ağının üyesiyiz. Türk Ombudsmanlar Birliğinin ve İslam Ülkeleri Ombudsmanlar Birliğinin başkanlığını yürütüyoruz. Asya Ombudsmanlar Birliği ve Avrupa Ombudsmanlık Enstitüsünün icra kurulundayız. 2023 yılı Ocak ayında yaptığımız Ombudsmanlar Toplantısı’nda 45 ülkeden 80 ombudsman katıldı. Bu toplantının bir farkı da şu oldu: Savaş hâlinde olan Ukrayna Ombudsmanı ile Rusya Ombudsmanını bir araya getirdik, kendilerini dinledik. Talepleri şu oldu: Sayın Cumhurbaşkanımızla görüşmek istediler, görüştük. Sayın Cumhurbaşkanımız, onların talebi üzerine Sayın Putin’i ve Ukrayna Devlet Başkanı Sayın Zelenski’yi aradı. Her 2 ombudsman da esir takasında çocukların karşılıklı anne-babalarına kavuşmasında bizden böyle bir talepte bulunmuşlardı. Bunu da başarmanın mutluluğunu yaşadık.

Uluslararası toplantı için aldığımız davetlere katılmaya çalışıyoruz. Avrupa’da, biliyorsunuz, 7-8 milyon civarında insanımız var. Avrupa’da Türk vatandaşlarının yoğun olduğu ülkelere giderek büyükelçilikler ve konsolosluklar vasıtasıyla sivil toplum kuruluşlarını toplayıp, o ülkedeki ombudsmanlardan da temsilci toplantıya davet edip, onların sorunlarını dinleyip hangi yollara başvurabileceklerini onlara anlattık.

Son olarak şunu ifade edeyim efendim: Kamu Denetçiliği Kurumu Venedik Kriterlerine Türkiye’deki en uygun kurumlardan biri; yalnız resen inceleme hakkının olması gerekiyor, Anayasa Mahkemesine dava açma hakkımızın olması bizi güçlendirir. Ayrıca, açılan davalara katılma hakkımız olursa çalışmalarımız daha verimli olur.

Bir de Kamu Denetçiliği Kurumunun statüsünün yeniden ele alınması gerekiyor efendim çünkü daha önce bu kanun çıkarken başdenetçi Başbakanlık müsteşarına denk sayılıyordu, denetçi arkadaşlarımız da müsteşar yardımcılara. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçildiğinde statüde kayma oldu. Denetçi arkadaşlarımız ilgili genel müdür veya bakan yardımcılara telefonla ulaşmak istediğinde “Acaba ne denetçisi bu ya, Sayıştay denetçisi mi?” diye karıştırılıyor, zorluklar çektiğimiz oluyor. Bir de, bizde çalışan arkadaşlar Anayasa Mahkemesinin raportörleri gibi, Sayıştayın veya yüksek yargının diğer unsurları gibi karar incelemesi, dosya incelemesi yapıyor. O açıdan, efendim, statümüz yeniden ele alınırsa memnun oluruz.

Başkanım, belki süreyi biraz aştım ama...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Estağfurullah.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – ...750 sayfa’yı ancak bu kadar özetleyebildim ama sorular olursa memnuniyetle cevap veririm.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Eyvallah.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, bizim en büyük gücümüz Türkiye Büyük Millet Meclisinde Dilekçe ve İnsan Hakları Komisyonu. Sayın milletvekillerimizin eleştirileriyle, sorularıyla, tavsiyeleriyle yolumuzu aydınlatmalarını arzu ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

2012 yılında herhâlde Mahmut Bey vardı, Sezgin Bey vardı; evet, biz de bu Kamu Denetçiliği

Kurumu kurulurken o günkü tahminlerimizin çok daha ötesinde bir başarı gördük. Yine, biraz önce bahsettiğiniz, özellikle o boşanan ailelerle ilgili, çocukların ebeveynlere verilirken icra yoluyla değil de kanun yoluyla verilmesi bunun en açık bir örneğidir. Sizin de tabii taleplerinizi dikkate alacağız, son söylediklerinizi. İnşallah alt komisyonumuz kurulduğunda komisyonda bu konuyu da gündeme getirip onunla ilgili de raporda bir görüş sunacağız.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Çok memnun oluruz efendim.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Yine, ben Başkan Vekili olarak tabii ki daha önceki toplantılarda da dile getirmiştım. Bazı konularda Kamu Denetçiliği Kurumuna resen inceleme yetkisini vermemiz hukuk açısından hiçbir zarar getirmmez, tam tersine, hukukumuzu güçlendirecek bir adım olur; bunu da Başkanımızla ve Komisyonda konuşurken arkadaşlarla beraber istişare edeceğiz.

Tekrar teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz almak isteyen milletvekili arkadaşlarımız varsa...

Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, değerli Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı ve denetçi arkadaşlarımız, basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, raporun yazılmasında emeği geçen tüm arkadaşların emeklerine, yüreklerine sağlık. Gerçekten teferruatlı, ayrıntılı bir rapor. Evet, imkânlar dâhilinde inceleme fırsatı buldum. Değerli Ombudsmanımız, Başdenetçimiz, sizden istirham ediyorum: Sayfa 35’te, Türkiye’de değişik illerde halkla buluşmaları gerçekleştirmişsiniz ama Şanlıurfa’yla ilgili bir ziyaretinizi burada ben göremedim, iller sayılmış ama Şanlıurfa’yı burada göremedim. 2024 için eğer programa Şanlıurfa’yı da alırsanız sevinirim çünkü şu anda Kamu Denetçiliği Kurumuna Şanlıurfa’yla ilgili çok başvurularımız var. Halkın en azından bu hak arama kültürünün gelişmesi açısından bir katkının olması amacıyla bunu söylüyorum.

Raporu özetleyecek olursak: Evet, bahsettiğiniz gibi, Kuruma başvurunun ücretsiz olması, yargı makamlarında davaların uzun süre devam etmesi ve Kurumunuza müracaatın, erişimin ve prosedürün rahat olması, herhangi bir gecikmenin olmaması açısından gün geçtikçe gerçekten Kuruma olan ihtiyacın ve başvuruların arttığını görüyoruz biz hem raporlarda hem çalışmalarınızda.

İki; kurumla ilgili başvuruda fazla sayının olması... Bir, yaş şartı aranmıyor, herhangi bir başvuru şartı vesairesi sadece işte hak ihlali vesairesi; anlamında söyleniyor ve aynı zamanda bu, başvuruyu arttırıyor tabii ki. Kurum, uyuşmazlıkların çözümünde, yargının uzaması, harçların yüksek olması nedeniyle âdeta bir alternatif oluşturmuş durumda. Burada tabii, kısa ve barışçıl olması amacıyla bunlar da yerine getiriliyor yani idarenin uyma oranı yüksek ama bu bahsettiğiniz ara buluculuk şeklindeki dostane çözümle ilgili, eğer uymuyorsa idare, size başvurularla ilgili vatandaş geri dönüş yapar ama bunlarla ilgili de bence yasada bir boşluk var. Gerçi yasada yoktu, Kurumun kendiliğinden geliştirdiği bir teamül oldu, iyi bir teamül ama. Bunun da dostane çözümle ilgili sonucunun ne olduğu hususunu da bence sormakta fayda var çünkü dostane çözüm kararından sonra vatandaş “Ondan sonrası ne olacak?” diyor. Kurum yerine getirmeyince bir gelişme olmuyor, “Bunun en güzel örneği ne?” dersiniz de size benim Şanlıurfa’daki Eyyübiye Mahallesi’nde Büyükşehir Belediyesinin kurduğu çöp deposuyla ilgili 50 bin insanın etkilendiği bir alanda dostane çözüm yolunu... İdare dedi ki: “Biz yapacağız.” Ama yapmadılar, vatandaşların mağduriyeti aynen devam ediyor. İkinci bir şekilde Kurumunuza başvurup da aynı konuyu temcit pilavı gibi sürekli önünüze getirmek de istemedim. Bence o alanda da bir boşluk var, o boşluğu da artık... Değerli Başkan da bahsetti, işte resen hareket etme yetkisi; onunla ilgili

kanun teklifini ben vekil olduğum dönemde yani Kamu Denetçiliği Kurumu kurulduğu günden itibaren hep verdim, her dönem de yeniliyorum ama Değerli Başkanım, bir türlü bir adım ileri gidemiyoruz. Yani muhalefet partisi milletvekili olarak ben bu kanun teklifini verdiğim için yapmıyorsanız da ben geri çekeyim, siz verin. Hiç olmazsa gerçekten bu güzide Kurumumuzun ve idarenin hukuka olan bağlılığının gerçekleşmesi açısından iyi bir adım olur.

Bununla birlikte raporda şu hususlar var başvurularla ilgili: Yani raporda dikkati çeken hususlardan bir tanesi sokaklardaki sähipsiz ve tehlike arz eden köpeklere yönelik gerekli tedbirlerin alınmasıyla ilgili sayfa 477'deki açıklamalarınızla ilgili. Maalesef, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ile Şanlıurfa Valiliği karar almıyor, tedbir almıyor. Bu konuyla ilgili tüm diğer iller nasıl tedbirleri alıyorsa aynı tedbirleri alması gerekir.

Size yönelik olan başvurularımızla ilgili şunu söyleyeyim: Evet, bugüne kadar yargının çözemediği veya çözmekte geciktiği veya cesaret edemediği bazı konularda cesaretlı bir şekilde, hukuk içerisinde kalarak verdiğiniz -kutluyorum ben- çok kararlar oldu yani geçmişte. İşte bu Yüksel Caddesi'ndeki İnsan Hakları Anıtı'na polisin çember yapması nedeniyle insanlar orada bekleyemiyordu, edemiyordu; Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurdum, onu kaldırdı yani bu, bence devrim gibi bir karardı; kutluyorum. Hatta baroların Ankara'ya yürüyüşüyle ilgili, Ankara'ya girişini engellemişlerdi; başvurdum, o girişin yasaklama kararını da kaldırdı; bunlar yenilikçi, devrim gibi kararlar.

Şimdi, yine aynı şekilde, Türkiye'de 2020 yılından bugüne kadar bilirkişilik temel eğitimlerinin planlamasıyla ilgili bir eğitim yapmıyor Adalet Bakanlığı. Size başvuruda bulunduk, sizden istirham ediyorum, bu başvurumuz bekliyor, bu konuyla ilgili de hızlı bir vaziyette eğer karar verilebilirse çok mutlu olurum.

Aynı şekilde, Şanlıurfa GAP Havalimanı'yla ilgili... Mesela Diyarbakır'da, Gaziantep'te, Van'da -biz büyükşehirlerez- bu büyükşehirlere çoğunda İzmir'e, Antalya'ya, İstanbul'a, Ankara'ya ve Kıbrıs'a direkt uçuşlar olduğu hâlde, idare maalesef Şanlıurfa'yla ilgili bu düzenlemeyi yapmıyor, Şanlıurfalılar mağdur. Hukuki eşitlik istiyoruz, adil bir uygulama istiyoruz ve bunlar da sizin Kurumunuzun yetkisinde. Bu başvurumuzun da bir an önce incelemeye alınmasını istirham ediyorum.

Yine, aynı şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde -evet, kanunun 4'üncü maddesinde istisnalar var ama- idari işlemlerle ilgili bence her türlü idari işlem sizin yetkinizdedir. Biz burada -yasama faaliyeti değil- bakanlıklara vermiş olduğumuz yazılı soru önergelerine süresinde cevap verilmediği için bunun hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Kurumunuza başvurduk, bununla ilgili hâlen bir karar verilmedi, bu konuda da bir an önce karar verilmesini istirham ediyorum.

Şanlıurfa Millî Eğitim Müdürlüğü geçmişte -yani bir siyasi polemik anlamında söylemiyorum, AK PARTİ'li arkadaşlar eğer öyle algılayacaklarsa şimdiden, peşinen kendilerinden de özür diliyorum- bu Ensar Vakfı Karaman'la ilgili -olaya artık onun dâhiliyetini yargı bilir, ben bilemem- İl Millî Eğitim Müdürlüğü, sosyal medyadaki yoğun eleştiriler nedeniyle, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Şanlıurfa Millî Eğitim Müdürlüğünün resmî Twitter sayfasını kapattı, yoruma kapattı. Böyle bir hakkı, yetkisi yok. Olmadığı için ben Kurumunuza başvurdum, bununla ilgili dostane çözüm kararını verdiniz; evet, açtılar şimdi onu. Yani, bu anlamda bu tür kararları da bence... Yani bu şekildeki kamu kurumlarının... Çünkü sosyal medya, maalesef, hem Türkiye'de hem dünyada revaçta olan bir şey. Yani, bakıyorsunuz, kurumlarımızın çoğu kurumun resmî sayfasını kapatıyor. Bence bu sosyal medyadaki her türlü yorumun âdeta Anayasa'nın 74'üncü maddesindeki dilekçe hakkı gibi geniş yorumlanması lazım. Sen vatandaşın dilekçe hakkını kamu kurumuna vermeyi engellersin çünkü sosyal medyada ben kendim altına attığım mesajlarla yapıcı, eğitici çok şey öğreniyorum, kapıyorum. En azından bana, kendime...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Evet.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Hemen bitireceğim, az kaldı.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Gereğini yapmışlar.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Özür diliyorum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Estağfurullah.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Burada Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili bir tavsiye kararını verdiniz, bu emekli maaşlarıyla ilgili. Kişinin Emekli Sandığına borcu varsa, maalesef, orada kendisine şey verilmiyor -adını söyleyin siz- maaş promosyonunu vermiyor. “Senin borcun var.” Yani yokluğun gözü kör olsun, oradaki Sosyal Güvenlik Kurumuna borçlu olan vatandaş Türkiye’deki ve dünyadaki ekonomik sıkıntılar nedeniyle borcunu ödeyemiyorsa, borcu varsa bu vatandaşa promosyon ücretini niye vermiyorsunuz? Maalesef, burada bir türlü bir adım atılamadı Değerli Başkanım.

Dicle Elektrik Dağıtımına ilgili... Efendim, bu ne yapıyor? Biz arkadaşlarımızla birlikte aynı köyde oturuyoruz. Ben elektrik borcunu ödemedim, ödeyemedim, gelip benimkini kesin. Ağabeyim ödeyemedi, gelip onunkini kesin. Değerli kardeşim ödeyemedi, onunkini kesin. Biz aynı köyde oturuyoruz, hepimizinkini birden kesiyorlar. Siz bununla ilgili “Mahmut Tanal”ın menfaati yoktur burada.” diyorsunuz. Ben Şanlıurfa’nın milletvekiliyim. Şanlıurfa’daki vatandaşın aydınlanmasından da susuz kalmasından da yolundan da vesaire... Anayasa’nın 81’inci maddesi diyor ki: “Bir kesimin vekili değil, her kesimin vekilidir.”

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Yalnız bu tür uygulamalar öyle değildir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Değil ağabey, işte, bakın ben size...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Şahıs kimse onunki kesilir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Evet, maalesef, öyle.

Ben çok özür dilerim. Şimdi, yani, ben, bunu değerli Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı üstadımdan... Yani, mesela, Sayın Malkoç Bey’in hemen yanında oturan kamu denetçisi üstadımız, geçmişte AK PARTİ’de milletvekili, hukukçu arkadaşımız, Şanlıurfa Milletvekiliydi. Hâlen uygulama o şekilde, buyurun, kendisine sorun; bu yazık, günah. Ben buna başvuruda bulundum, yani bununla ilgili bir incelenemezlik kararı veriliyor.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Peki, bunu da...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bu yanlış. Niçin? Benim menfaatim yok. Ben Anayasa’dan bu hükmü alıyorum. Ben Şanlıurfa’nın temsilcisiyim, yani ben orada her partinin temsilcisiyim, diğer arkadaşlar bu görevi yapmıyor diye Şanlıurfalıların bir mahallesinde 10 kişi elektrik borcunu ödememişse sen hepsini komple kesemezsin. Toplu cezalandırma İslam hukukuna da aykırı, pozitif hukuka da aykırı, Hristiyan hukukuna da aykırı.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Mahmut Bey, bu konu anlaşıldı, bu anlaşıldı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bitiriyorum, bitiriyorum Başkanım, özür dilerim sabrınız için.

Şimdi, gelelim, yine aynı şekilde bizim raporumuzun son sayfalarında bulunan hedefler ve beklentilerimizle ilgili...

Ya değerli arkadaşlar, bu Kurumu -yani açıkça söyleyeyim- ben sizden daha iyi savunuyorum. Niye? Çünkü Türkiye’de adaletin, hukukun, demokrasinin yerleşmesi için, özgürlüklerin egemen olması için çalışıyorlar.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Evet.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bu anlamda bir, bütçeleri eksik; iki, personelleri eksik yani o kıt

kaynaklarla bu ihtiyaçları karşılamaya çalışıyorlar.

Şimdi, bu beklenti ve önerilerle ilgili neler yapılması lazım? Bir, Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, süreleri bittikten sonra direktman bir kadroya atanması lazım, alınması lazım. Hangi kadrodan gelmişse ya oraya veya şu andaki bu kadroya eş değer bir kadroya göndermeniz lazım; yani bu eksik. İki, Türk Silahlı Kuvvetlerinin tüm işlemleri Türk Silahlı Kuvvetlerinin iç işleyişi değil ki idari işlemler var, yetkisinin dâhilinde olması lazım. Çocuk haklarının iyileştirilmesi... Evet, çocuk ombudsmanımız var ama bu tek başına bir kamu denetçisi arkadaşımızla... Yetmiyor bu yani bunun biraz daha genişletilmesi lazım çocuk haklarıyla ilgili. Çevre için; dünyanın her tarafında var çevre ombudsmanı. Çevreyle ilgili, evet, yani sağlıklı bir çevrede yaşamak için ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar ama yetmiyor, bütçe yetmiyor, personel yetmiyor. Bir çevre ombudsmanı resen hareket etmeli. Teklifi verdik, sizden istirham ediyorum. Dava açma yetkisi...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Biraz daha...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bitiriyorum, hemen hızlanıyorum, depara kalkıyorum.

Dava açma yetkisini biz niye vermiyoruz? Dava açma yetkisini vererek yani gerçekten, hukuka aykırı davranan kurumlar, enselerinde olduğunu hissettikleri andan itibaren en azından hukuka aykırılıklar, keyfilikler aza indirilmiş olur. Bu anlamda, menfaat ihlali... Yani, ben, şimdi şunu söyleyeyim Değerli Başkanım: Bazı başvurularında Mahmut Tanal'ın, efendim, menfaat şartını aramıyorsunuz, bazılarında arıyorsunuz. Bizim hukukta -hukukçusunuz, iyi bir hukukçusunuz- yani, çelişkili davranma yasağı var. Siz burada çelişkili davranıyorsunuz. Çelişkili davranma yasağı ilkesini Mahmut Tanal'ın veya Mahmut Tanal gibi halk adına başvuran insanların... Ne olur yani böyle davranmayın. Yani, netice itibarıyla, ben kendi şahsi işim için bunu yapmıyorum ki. Yani, bu Anayasa'nın bana verdiği yetkileri kullanıyorum, âdeta bir vatandaş bize vekâlet verdiği zaman, o vekâletin kapsamında kalarak onun hak ve hukukunu savunmuyor muyuz? Buradaki tüm milletvekili arkadaşlarım, ayırım yapmaksızın, vatandaşın hakkını, hukukunu savunmak için buradadırlar zaten. E, benim de yaptığım bu.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bitiriyorum Başkanım, özür diliyorum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Güzel şeylerden bahsediyorsun da alt komisyonlarda da konuşacağız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bitiriyorum, bitiriyorum.

Şimdi, yeminle ilgili... Yasamızda insan haklarına bağlılık var, yemin metninde “insan haklarına bağlılık” ibaresi yok. Yani, burada Kamu Denetçiliği Kurumunda Ombudsmanın yeminine “insan hakları” ibaresinin eklenmesi lazım; kanun teklifinde bulunduk. Aynı zamanda, Kamu Denetçiliği Kurumu... Arkadaşlar ya, geçmişte milletvekilliği süresi dört yıllık değil miydi? Dört yıllıktı. Kamu Denetçiliği Kurumunun görev süresini dört yıllık yaptınız. Anayasa'yı değiştirip milletvekillerinin görev süresini beş yıl yaptınız, onlarınkini beş yıl yapmadınız. Kanun teklifi verin. Yapın bunu ya. Bu kadar zor bir şey mi? Yani bunun siyaseten bir mahzuru yok ki. Ha, “Bunu muhalefet verdi.” E, muhalefet verdiyse biz bunu geri çekebiliriz, burada bir sıkıntı yok ama siz verin.

Gelelim, son cümleler, bitiyor.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Son cümlelerinizi alırsak...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Son cümleler, bitiyor.

Eski görevleri söyledik.

Değerli Başkanım, önemli bir eksiklik... Bu İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesi

uyarınca vatandaşlara, hani süreye başvurdıkları zaman “Yok, bu olmuyor.” vesaire. Bir de 17/4’ün uygulaması var, orada süreleri kesmiyor, sulh ceza hâkiminin görevli olduğu idari para cezalarıyla ilgili yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin görevler şey dışı deniliyor. Orada vatandaşın hak mağduriyeti var. O hak mağduriyetinin yaşanmaması için yine bir kanun teklifi, kanun değişikliği gerekiyor. O kanun teklifini de verdik Değerli Başkanım, Mecliste bekliyor. Yani benim verdiğim bu kanun teklifleri gerçekten idarenin iyi işlemesi için verilen tekliflerdir. Bunun da nazara alınmasını talep ediyorum.

Fazla uzattım, kusura bakmayın, özür dilerim. Yani, nasıl Kamu Denetçiliği Kurumu hukukun gelişmesine hizmet ediyorsa ben de bunun biraz daha gelişmesi için hizmete yönelik açıklamalarda bulundum.

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Zaten biz de bu anlayışla sürenizi, sesinizi kesmedik. Dolayısıyla, arkadaşlar da notlarını aldılar.

Şimdi, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkan Vekilimiz İbrahim Bey’e sözü veriyorum.

Buyurun.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, değerli Karma Komisyon milletvekillerimiz, Kamu Başdenetçimiz ve kamu denetçilerimiz; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanımız Derya Yanık Hanımefendi toplantıya katılamadı, selamlarını iletmek istiyorum.

Temeli Osmanlı İmparatorluğu’na dayanan kamu denetçiliği ve diğer deyimiyle ombudsmanlık “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” kuralının bir karşılığı. Dolayısıyla burada Sayın Başdenetçimiz ve denetçilerimiz vasıtasıyla bugüne kadar verilen tavsiye kararları ve dostane çözüm kararlarıyla, iyi niyetli kararlarınızla birlikte gerçekten bir kültür oluşturdunuz. Bundan dolayı çok teşekkür ediyorum. Fakat burada bir gelenek de vardı Sayın Başkanım, inşallah, o geleneği de devam ettiririz. Bu verilen kararlara uyan kurumları ödüllendirmek, uymayan kurumları da ifşa etmekte.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Şanlıurfa’yı ifşa edin ya...

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Sizlerin yine, tekrar bu geleneği devam ettirmenizi... Çünkü bunu önemsiyoruz. Dedğimiz gibi, kültüre de bir katkı sağlayacak çünkü bu verilen kararlara uyulması, eğer bir ödüllendirmeye teşvik edilirse daha çok olacaktır kanaatindeyim. Ben, bundan dolayı çok teşekkür ediyorum. Raporu ben de ciddi manada inceledim. Gerçekten, güzel bir rapor. Emegi geçen herkese çok teşekkür ediyoruz.

Yine, en sondaki -Mahmut Bey’in söylediği gibi- beklentiler hususunda da biz de sizlerle birlikte çalışıp burada nasıl bir çözüm bulabiliriz; bununla ilgili birlikte çalışmak ve çözüme ulaştırmak isteriz.

Tekrar çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Teşekkür ediyoruz.

Başka söz isteyen arkadaşımız?

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri, Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçisi ve denetçileri; öncelikle, sizleri selamlıyorum.

Bu raporda emegi geçen bütün uzman arkadaşların, bütün emekçi arkadaşların da emeğine sağlık

diyorum.

Yani raporun bütünü olmasa da en azından bize yoğun gelen başvurular üzerinden bizim incelediğimiz kısımlar oldu ve hem takip ettiğimiz hem de İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gelen başvurulardan aldığımız kadarıyla, Türkiye’de insan hakları ihlallerinin en çok yaşandığı yerler cezaevleridir ve ülkenin en yakıcı sorunları arasında yer alıyor maalesef şu an cezaevlerinin bulunduğu durum. İdare ve gözlem kurulları eliyle çok sayıda infaz yakma işlemi yaşanıyor. Bu kurullar zaman zaman mahkeme kararlarını bile tanımayan kararlara imza atıyorlar. İHİK üyesi de olan bizim vekilimiz Nevroz Uysal Aslan da bir başvuru yaptı. Başvurusundan bir örnek verecek olursak bu duruma ilişkin daha somutlaştırmak açısından: Karabük T Tipi Cezaevinde bulunan Ahmet Bayna isimli mahpusun avukatı mahkemeye başvuruyor. Mahkeme tarafından infazının durdurulmasına, başka suçtan tutuklu veya hükümlü değilse serbest bırakılmasına karar veriliyor ancak bir gece yarısı toplanan idare ve gözlem kurulu iyi hâlli olmadığı gerekçesiyle tahliye edilmesini engelliyor. Yani biz raporu incelediğimizde, rapora ilişkin hani bazı tespitlerimiz, yer yer bazı eleştirilerimiz ve sorularımız da var, bundan yola çıkarak birkaç sorumuz da olacak. Öncelikle, kendini mahkemelerin bile üzerinde konumlandırıran bir idare ve gözlem kurulu gerçekliği var. Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararları alma ve uzlaştırma gibi bir işlevi var yani bunu biliyoruz. İdare ve gözlem kurulları, kararlarınızı ne kadar dikkate alıyor? Bunu sormak istiyoruz. Özellikle infaz yakmalar konusunda tavsiye kararlarınıza uyulmadığı durumlar yaşanıyor mu?

Onun dışında, cezaevlerinden en çok gelen hak ihlallerinden ağız içi arama, çıplak arama ve sevk işlemlerinde darp konularına raporlarınızda değinilmediğini gözlemledik. Buna ilişkin hiç başvuru yapıldı mı? Bu sorunlara ilişkin hiç başvuru yapıldı mı yapılmadı mı, yoksa yapılmışsa da kabul edildi mi ya da edilmedi mi? Açıkçası, bunu merak ediyoruz ve bunu sormak istiyoruz sizler de buradayken.

2023 yılında şikâyet başvuruları tablosuna baktığımızda en çok başvurunun Adalet Bakanlığı için yapıldığını görüyoruz, bunun içerisinde ise en çok cezaevlerindeki hak ihlalleri başı çekiyor ne yazık ki. Kamu Denetçiliği Kurumu daha önce Adalet Bakanlığıyla tavsiye kararlarınıza uymadığı durumlarla ilgili görüşmüş müdür, bir görüşme sağlamış mıdır? Buna dair elinizde bilgi varsa paylaşabilir misiniz ve bununla ilgili herhangi bir sonuç alındı mı?

Raporda başvuruların mahiyetine dair de ayrıntılı istatistiklerin verilmesi gerekiyor; bu da bizim tespitlerimizden bir tanesi ancak bu konuda da eksik kaldığını görüyoruz raporu biraz incelediğimizde. Ayrıca, raporda şikâyet başvurularının konularına göre dağılımında çok genel ifadeler kullanıldığını, sorun başlıklarının daha ayrıntılı olması gerektiğini düşünüyoruz. Örneğin “kamu personel rejimi” deniliyor ancak sorun başlıkları bulunmuyor veya bu sorunların çözülüp çözülmediğine dair herhangi bir bilgi yok ve buna dair istatistikler, veriler olursa raporu daha besleyeceği ve raporun her anlamda faydalanılması açısından da hem bizler açısından hem bu alanda çalışan tüm kurumlar açısından da iyi bir rehberlik oluşturacağı noktasındayız, kanaatindeyiz. Bu, soracağımız sorularımız; tespitlerimiz ve şimdilik eleştirilerimiz bu çerçevede.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Teşekkür ediyoruz.

Başka söz isteyen arkadaşımız? Yok.

Başkanım, cevap verecek misiniz yoksa...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, arzu edilirse...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Yani kısa bir şey...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Eğer şu an cevap verilmezse yazılı olarak da alabiliriz,

sorun değil yani.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Yazılı olarak da verebilirsiniz.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Şu an cevap verilirse seviniriz, verilemezse yazılı olarak da alabiliriz.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, cevap verebiliriz ama yazılı olarak arzu edilirse yazılı olarak da gönderebiliriz biz. Yani bu bahsedilen konularda cevaplarımız hazır, bunları verebiliriz ama arkadaşlarımız elinde belge niteliğinde olsun diye arzu ederlerse biz soru soran her milletvekilimize yazılı olarak bunları iletelim.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Daha iyi olur, hem belki daha kapsayıcı ve geniş...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Uygundur.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Hangisi uygunsa onu yapalım efendim.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) – Bizim için uygundur.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Peki efendim.

Yalnız, efendim, bir iki cümle müsaade ederseniz...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Buyurun Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Şimdi, efendim, Kamu Denetçiliği Kurumu gücünü Meclisten alıyor ve Meclise de çok yakın, Meclisin hemen öbür tarafında. Ben bunu burada her rapor sunumunda ve bütçede söylüyorum; milletvekili arkadaşlarımız Meclis çalışmalarından yorulduklarında buyursun, gelsinler, çayımız, kahvemiz de var, yemeğimiz de var, hem de bu konuları karşılıklı olarak da görüşürüz, konuşuruz.

İkincisi: Milletvekili arkadaşlarımıza seçmenlerinden çok talep geliyor. Bu insanları idareyle ilgili konularda bize yönlendirsinler, yazılı olarak da sözlü olarak da bize yönlendirsinler, biz onlara yardımcı olmaya çalışalım.

Diğer bir husus, Sayın Başkanım, sizin Alt Komisyon Başkanlığınızın çalışmalarında da fevkalade faydasını gördük. Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi, kararlara uymayan kurumları Meclise davet ediyoruz, Komisyona, burada sorgulanıyorlar; bunun çok faydasını gördük biz. İnanın, herhangi bir bakanlıktan bir genel müdür geldiğinde o bütün bakanlığa, diğer bakanlıklara da sirayet ediyor. Bunu bir müddet devam ettirdik, sonradan siz çok güzel bir teklifte bulundunuz, sadece uymayanları değil -marifet iltifata tabidir- uyanlara da ödül verelim, hatta burada siz de şahit oldunuz.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Plaket verdik bazılarına.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Bir genel müdür dedi ki: “En çok ben uymuşum, niye bana vermiyorsunuz?” Bu güzel bir uygulama, bunu da devam ettirirsek iyi olur efendim.

Şanlıurfa’ya daha önceki yıllarda gittik, ayrıca sel ve depremde de gittik, 2 defa gittik 2023’te ama ilde yapacağımız tanıtım faaliyeti daha başka, daha kapsamlı. Mahmut Bey, notumuzu aldık, ilk fırsatta Şanlıurfa’da bunu yapacağız efendim.

Uygun görürseniz diğerlerini detaylı olarak ben arkadaşlarla konuşup yazılı...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Tamam.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Selle ilgili raporunuz varsa alabilir miyiz Sayın Başkan? “Şanlıurfa’daki selle ilgili gittik.” dediniz ya, onunla ilgili raporunuz varsa alabilir miyiz?

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Sel ve depremle ilgili rapor varsa Mahmut Bey’e ve isteyen arkadaşlara da verebilirsiniz.

Teşekkür ediyorum.

METİN ERGUN (Muğla) – Başkanım...

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Buyurun.

METİN ERGUN (Muğla) – Kusura bakmayın, sonradan söz aldım sadece bir soru ve bir talepte bulunmak için.

Yıllar içerisinde başvuru oranlarını da bir çıkarırsanız, yazılı olarak verirsiniz memnun olurum. Yıllar içerisinde oran artışı nedir, sayısı kaçtır? Çok memnun olurum.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Peki, teşekkür ediyoruz.

Tabii, Sayın Başkanımız söyledi, geçmiş yıllardaki gibi bu dönem yine yapacağımız alt komisyon kurulduğunda Alt Komisyon Başkanımızla. Kamu Denetçiliği Kurumunun almış olduğu tavsiye kararlarına uymayan kurumları buraya çağırıyoruz ve Meclisin ağırlığını hissettiriyoruz yani “Kamu Denetçiliği Kurumu böyle bir tavsiye kararında bulunmuş, siz niye buna uymadınız, niye cevap vermediniz?” diye. Son yılda da uyanları da çağırdık, onları da tebrik ettik, hatta plaket verdik uyduklarından dolayı. İnşallah, yeni dönemde de aynı uygulama devam edecektir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bir cezai yaptırım getirelim uymayanlara, görevi kötüye kullananlara.

IV.- ALT KOMİSYONLAR

1.- Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere alt komisyon kurulması

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Şimdi, kıymetli arkadaşlar, Komisyonumuzda alt komisyon kurulmasıyla ilgili bir önerge vardır, önergeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyon Başkanlığına

6328 sayılı Kanun’un 22’nci maddesinin (1)’inci fıkrası kapsamı uyarınca, Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere bir karma alt komisyon kurulmasını; karma alt komisyonun siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında katılmalarını sağlamak üzere Adalet ve Kalkınma Partisine 5, Cumhuriyet Halk Partisine 2, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine 1, Milliyetçi Hareket Partisine 1, İYİ Partiye 1 üyelik düşecek şekilde 10 üyeden oluşturulmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Yurdunuseven

Süleyman Şahan

Afyonkarahisar

Yozgat

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Önerge üzerinde söz isteyen? Yok.

Gerekeceyi okutuyorum:

Gerekeçe:

Yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işleri yapmak üzere 10 üyeli bir alt komisyon kurulması amaçlanmaktadır.

OTURUM BAŞKANI AHMET SALİH DAL – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, böylelikle, yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işleri yapmak üzere 10 üyeli karma alt komisyonumuzun kurulmasına karar verilmiştir.

Komisyon üyelikleri için isimlerin siyasi partilerimiz tarafından 9 Şubat 2024 Cuma günü saat 17.00'ye kadar Dilekçe Komisyonuna bildirilmesini istirham ediyoruz.

Alt komisyonumuz, geçen yıllarda yapıldığı gibi, tavsiye kararlarına uyum oranı düşük kurumları çağırarak kararlara uymama nedenleri konusunda değerlendirme yapacaktır.

Toplantımız sona ermiştir.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:15.01

